

Nr 181.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt Kurt Fredrik Nyström; given Stockholms slott den 24 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över eklestastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. J. F. Almkvist.

Utdrag ur protokollet över eklestastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Almkvist anför härefter:

Det ärende, jag nu går att anmäla, avser rätt till pension för framlidne lektorn vid högre realläroverket å Normalm i Stockholm Johan Fredrik Nyströms den 9 augusti 1904 födde son Kurt Fredrik Nyström. Innan jag redogör för handlingarna i ärendet, torde jag få förutskicka följande erinringar rörande i ämnet gällande författningsbestämmelser.

Enligt § 18 i reglementet för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa den 8 december 1911 (nr 155) skulle barn efter delägare i nämnda kassa vara berättigade till pension intill uppnådda tjuguetå års ålder.

Son eller ogift dotter, som av sinnes- eller kroppssjukdom eller ock av särskilt lyte vore oförmögen till arbete, kunde dock i saknad av annan tillgång, efter direktionens prövning, även efter fyllda tjuguet år tilldelas understöd till högst halva beloppet av moderns pension, så länge vederbörligen styrktes, att understödstagarens sjuklighet och oförmögenhet till arbete samt saknaden av annan tillgång fortföre.

Från och med den 1 juli 1926 har nämnda kassa uppgått i statens pensionsanstalt. Enligt § 89 i reglementet för denna pensionsanstalt (se kungörelsen den 18 juni 1926, nr 350) skola de rättigheter och skyldigheter, som med avseende på familjepensioneringen stadgas i kap. I, III och IX av reglementet, tillkomma, bland andra, ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk. I § 32 av nämnda reglemente stadgas, bland annat, att därest barn, som har rätt till familjepension, vid uppnående av 21 års ålder befinnes vara varaktigt oförmöget till arbete, bibehåller det rätt till pension, så länge oförmögenheten till arbete fortfar.

Jag övergår nu till den föreliggande frågan om pension åt Kurt Fredrik Nyström.

Hos Kungl. Maj:t har Gunnar Wesslén i uppgiven egenskap av förmyndare för Kurt Fredrik Nyström gjort framställning om utverkande åt denne av en årlig pension å 450 kronor. Till stöd härför har Wesslén anfört huvudsakligen följande:

Min ifrågavarande myndling lider av sviterna av barnförlamning och kan ej utan hjälp och endast med stor svårighet förflyttas från rum till rum, och är han sålunda i behov av ständig vård och tillsyn. Den höggradiga nervositet, varav han lider, har nödvändiggjort vistelse å Långbro sjukhus vid tvenne olika tillfällen och nu senast har han varit sängliggande sex månader.

Den 12 maj 1925 beslöt Stockholms rådhusrätt att Kurt Nyström fortfarande skulle stå under förmyndare, då han på grund av kronisk nervsjukdom är oförmögen att själv omhändervä de honom tillhöriga medlen.

Kurt Nyström har från faderns död och till dess han den 9 augusti 1925 uppnådde 21 års ålder åtnjutit pension med 450 kronor om året jämte dyrtidstillägg från lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa. På grund av hans fullständiga oförmåga att sig själv försörja gjordes framställning till direktionen för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa om fortsatt understöd, vilket emellertid av styrelsen för statens pensionsanstalt avslogs den 25 september 1926, enär Nyström icke ansåges vara i saknad av tillgång.

Kurt Nyströms tillgångar utgöras emellertid endast av 11,954 kronor 64 öre, därav 1,300 kronor i möbler, delvis utgörande medel, som skänkts till hans uppfostran av vänner m. fl. till fadern, men ej använts för ändamålet utan uppsparats. Lektor Nyströms husföreståndarinna har efter faderns död ägnat hans son en god omvårdnad, förutan vilken säkerligen största delen av den nu befintliga tillgången skulle ha varit förbrukat.

Då lektor Nyström var lektor i statens tjänst ända till sin död år 1918 och då han därjämte innehaft många förtroendeuppdrag, bl. a. såsom vice ordförande i civilkommissionen från dess tillkomst år 1908 till år 1915 samt

som vice ordförande i lärarlönenämnden åren 1912—1917 m. m., samt då det är för en till arbete fullkomligt oförmögen person, vilken är i behov av vård, omöjligt att uppehålla sig på avkastningen av det befintliga kapitalet, är en fortsatt pension av högsta behovet påkallad, och vågar jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t ville behjärta denna framställning om hjälp åt sonen till en mångårig och högt förtjänt statstjänsteman.

Vid ansökningen har fogats, bland annat, avskrift av ett utav legitimerade läkaren Erik Tengstrand den 3 november 1925 utfärdat intyg av innehåll, att Kurt Fredrik Nyström på grund av kronisk nervsjukdom vore absolut oförmögen att med eget arbete sig själv försörja.

Styrelsen för statens pensionsanstalt har den 5 februari 1927 avgivit utlåtande över ansökningen och därvid anfört följande.

Kurt Fredrik Nyström har enligt pensionsbrev nr 711 av den 29 januari 1919 från lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa åtnjutit pension med 450 kronor årligen jämte därå belöpande dyrtidstillägg under tiden 1 augusti 1918—31 december 1925. Såsom av remisshandlingarna framgår, har hos pensionsanstalten sökts att för honom erhålla sjukunderstöd för tiden därefter, vilken ansökan pensionsanstalten enligt beslut den 25 september 1926 på anförda skäl förklarat sig icke kunna bifalla.

Reglementet för statens pensionsanstalt den 18 juni 1926 (nr 350) innehåller emellertid under § 32 en föreskrift att barn, som har rätt till familjepension, äger, om det vid uppnäendet av 21 års ålder befinnes vara varaktigt oförmöget till arbete, bibehålla rätt till pension, så länge oförmögenheten till arbete fortfar. Här är således ej fråga om understöd utan pension, oberoende av vederbörandes ekonomiska villkor. Hade därför Kurt Fredrik Nyström uppnått 21 års ålder efter den 1 juli 1926, då änke- och pupillkassan inordnades i statens pensionsanstalt, hade han otvivelaktigt kunnat få behålla sin pension även efter 21 års ålder.

Då Kurt Fredrik Nyström emellertid uppnådde 21 års ålder redan den 9 augusti 1925, är detta stadgande ej här tillämpligt. Skulle det av Kungl. Maj:t och riksdagen medgivnas honom att det oaktat erhålla sjukpension enligt nämnda stadgande, torde dock sådant kunna medföra svåröverskådliga konsekvenser. Retroaktivt verkan av reglementet i detta fall skulle exempelvis kunna medföra, att den utsträckning av barns pensionsålder från 18 till 21 år, som skedde vid folkskollärarnas änke- och pupillkassas inordnande i statsanstalten den 1 januari 1920, skulle kunna åberopas såsom stöd för ett anspråk på ytterligare pension åt dem, som före 1920 uppnått 18 men ej 21 års ålder.

På grund av vad sålunda anförts finner anstalten sig förhindrad tillstyrka bifall till ansökningen.

Statskontoret har i utlåtande den 11 februari 1927 anfört:

På grund av de alldeles särskilda omständigheter och de synnerligen ömmande förhållanden, som i detta fall föreligga, håller statskontoret före, att de av styrelsen för statens pensionsanstalt uttalade betänkligheterna mot bifall till förevarande ansökning knappast kunna anses vara fullt befogade; och statskontoret skulle därför för sin del vilja förorda, att riksdagens medgivande måtte utverkas därtill, att den omständigheten att Kurt Fredrik

Nyström redan före den 1 juli 1926, då reglementet för statens pensionsanstalt ersatte reglementet för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa, uppnått 21 års ålder, icke skall utgöra hinder för honom att från och med nämnda den 1 juli 1926 åtnjuta den pension från pensionsanstalten, som eljest skulle hava tillkommit honom enligt § 32 i anstaltens reglemente.

Såsom styrelsen för statens pensionsanstalt framhållit, skulle Kurt Fredrik Nyström, därest han fyllt 21 år först efter ingången av juli 1926, fått bibehålla sin pension även för tiden därefter. I sitt yttrande i ärendet har anstaltens styrelse framfört betänkligheter i fråga om de konsekvenser, som kunde tänkas följa av ett bifall till den föreliggande ansökningen. Dessa betänkligheter äro givetvis förtjänta av all uppmärksamhet, men det synes mig dock, som om beträffande Kurt Fredrik Nyström föreliggande alldeles särskilda och i hög grad ömmande omständigheter, vilka göra att någon risk för att ett bifall till framställningen skall medföra icke önskvärda konsekvenser näppeligen förefaller att vara för handen i den grad, att det bör avhålla från att i nu föreliggande fall söka utverka det understöd, som måste anses skäligt och berättigat. Jag anser mig därför kunna tillstyrka, att framställning om beredande av pension åt Kurt Fredrik Nyström göres hos riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att den omständigheten, att Kurt Fredrik Nyström före den 1 juli 1926 uppnått 21 års ålder, icke må utgöra hinder för honom att från och med nämnda dag, så länge han är varaktigt oförmögen till arbete, från statens pensionsanstalt åtnjuta den pension, som eljest skulle hava tillkommit honom enligt § 32 i det för pensionsanstalten gällande reglementet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. A. Löwenhielm.